

Handläggare
KL

Datum
2014-06-03

Diarienummer
M2013/3232/Ke

Miljödepartementet

103 33
Stockholm

Naturvårdsverkets regeringsuppdrag med förslag till nya etappmål

Hyresgästföreningen har erhållit rubricerat förslag på remiss och anför följande.

Hyresgästföreningen begränsar sina synpunkter till de delar av redovisningen som berör ökad förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av avfall, Å & M, minskad mängd matavfall som rör hushåll, textil och textilavfall samt efterbehandling av förorenade områden, EBH. Hyresgästföreningen avstår från att yttra sig om de delar som berör verksamheter eller lokaler.

Sammanfattning

- Hyresgästföreningen delar Naturvårdsverkets bedömning att den största nyttan med att öka återanvändningen och materialåtervinningen utgörs av att användningen av nyråvara minskar. Vid återanvändning minskar även produktionen av nya produkter.
- Hyresgästföreningen ställer sig bakom Naturvårdsverkets förslag till etappmål för ökad återanvändning och materialåtervinning av avfall.

Hyresgästföreningen delar Naturvårdsverkets bedömning att det är möjligt att nå målet att minst 60 procent av avfallet från hushåll förbereds för återanvändning eller materialåtervinns:

- Om det finns möjlighet att lämna produkter och avfall till återanvändning
- Om det finns lättillgängliga insamlingssystem för förpackningar
- Om det finns möjlighet att lämna grovavfall av plast till materialåtervinning
- Om insamling sker i materialströmmar (metall och plast).

- Hyresgästföreningen tillstyrker förslaget om etappmål för minskad mängd matavfall.
- Hyresgästföreningen tillstyrker förslaget om att införa ett etappmål för textil och textilavfall.
- Hyresgästföreningen tillstyrker förslaget om efterbehandling av förorenade områden.
- Hyresgästföreningen avstår att yttra sig om förslaget till etappmål för exponering av kadmium via livsmedel.

Inledning

Hyresgästföreningens uppdrag är att utgå från den boendes perspektiv. Vi är angelägen om att bidra till att åstadkomma en hållbar utveckling för kommande generationer och är övertygade om att en förbättrad avfallshantering för hushållen kan leda till avsevärt minskad miljöpåverkan. Vår bedömning utgår ifrån att det ska vara så enkelt som möjligt för den boende att sortera sitt hushållsavfall rätt för att öka miljönyttan ur ett längre perspektiv.

Hyresgästföreningen välkomnar att utredningen lyfter fram betydelsen av hushållens och den enskilda medborgarens medverkan i insamlingsystemen. Beteendefrågan är central för att åstadkomma en resurseffektiv avfallshantering. Hyresgästföreningen vill dock understryka betydelsen av informationsinsatser för att underlätta för de boende. Det måste vara lätt att göra rätt för att maximal miljönytta ska åstadkommas.

Principen för producentansvaret ska vara att förebygga avfall. Hyresgästföreningen bedömer att det görs bäst om kostnaden läggs direkt på varan. Hyresgästföreningen bedömer inte att nuvarande lagstiftning har en tillräckligt styrande effekt för att förmå producenterna att utveckla insamlingssystemen så att det blir enkelt för de boende att sortera sitt avfall. På grund av det har både privata och kommunala fastighetsägare valt att bygga ut den fastighetsnära insamlingen (FNI), som är mycket uppskattad av många boende. Hyresgästföreningen tycker att FNI är bra, det är en service till de boende samtidigt som det bidrar till att öka möjligheterna att nå insamlingsmålen. Kostnaderna för fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper ersätts till viss del av materialbolagen och Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI). Vi bedömer dock att det är ett problem att den ekonomiska ersättningen som fastighetsägarna får inte täcker deras kostnader i tillräckligt stor utsträckning. Det blir i slutändan även ett problem för de boende eftersom det leder till höjda boendekostnader.

Redan nu står fastighetsägaren för stora investeringar i samband med utbyggnad av fastighetsnära insamling (FNI). Hyresgästföreningen anser att det är olyckligt att det inte finns några beräkningar i den samhällsekonomiska analysen angående utredningens förslag om utbyggnad av fastighetsnära insamling.

Hyresgästföreningen är oroad över mängden förorenad mark eftersom det medför risker för miljö och människors hälsa om förorenad mark bebyggs innan den är efterbehandlad. Hyresgästföreningen tillstyrker förslaget till etappmål och övergripande mål för efterbehandling av förorenade områden.

Förslag till etappmål för ökad återanvändning och materialåtervinning av avfall

Hyresgästföreningen delar Naturvårdsverkets bedömning att den största nyttan med att öka återanvändningen och materialåtervinningen utgörs av att användningen av nyråvara minskar. Vid återanvändning minskar även produktionen av nya produkter.

Hyresgästföreningen tillstyrker Naturvårdsverkets förslag till etappmålet:

År 2020 tas materialet av avfallet från hushåll och verksamheter till vara så långt som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

- Minst 60 procent av avfallet från hushåll och motsvarande avfall från verksamheter förbereds för återanvändning eller materialåtervinns.
- Det är enkelt för hushåll och verksamheter att lämna produkter till återanvändning och avfall till förberedelse för återanvändning.

Hyresgästföreningen avstår från att yttra sig om *Landstinget och branscher med en betydande potential att bättre ta vara på materialet i avfallet har tagit fram branschspecifika avfallsmål.*

Förslag till åtgärder

Hyresgästföreningen delar Naturvårdsverkets bedömning att det är möjligt att nå målet att minst 60 procent av avfallet från hushåll förbereds för återanvändning eller materialåtervinns:

- Om det finns möjlighet att lämna produkter och avfall till återanvändning

- Om det finns lättillgängliga insamlingssystem för förpackningar
- Om det finns möjlighet att lämna grovavfall av plast till materialåtervinning
- Om insamling sker i materialströmmar (metall och plast).

Hyresgästföreningen delar Naturvårdsverkets uppfattning att det även finns behov av att genomföra åtgärder inom design för ökad återvinning och återanvändning samt utökad insamling och materialåtervinning av elavfall. Hyresgästföreningen bedömer att det är angeläget att Naturvårdsverket får i uppdrag att beräkna potential, effekt och kostnader för dessa åtgärder. Något som inte rymdes inom ramen för detta projekt.

Hyresgästföreningen gör bedömningen att det skulle underlätta för individen om insamlingen på sikt övergår till insamling per materialslag och att insamling istället sker i materialströmmar. Ju enklare det är för hushållen att sortera rätt desto större möjlighet att öka insamlingen. För att nå resultat gäller det att förenkla och förtydliga vad som gäller för återanvändning så väl som för återvinning. Därför är tydlig information om hur hushållsavfallet ska sorteras, liksom tillgänglighet och närhet till insamlingsplatser för avfallet avgörande.

Förslag till styrmedel

Hyresgästföreningen delar Naturvårdsverkets förslag till mix av förändringar av befintliga styrmedel och nya styrmedel för att få åtgärderna genomförda:

- Förtydligande om att kommunen kan arbeta med förberedelse för återanvändning
- Utveckling av kommunal avfallsplanering och fysisk planering
- Höja återvinningsmålen i förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper
- Vägledning om att kommunen ska tillhandahålla insamlingssystem för materialåtervinning av grovavfall i plast
- Krav på godkänt insamlingssystem för insamling av tidningar och förpackningar
- Överenskommelse för insamling i materialströmmar

Hyresgästföreningen avstår från att yttra sig om följande förslag:

- Krav på att verksamheter ska upprätta avfallshanteringsplaner
- Initiera utvecklingen av mål för landsting och branscher.

Information

Hyresgästföreningen anser att det är viktigt att samtliga förslag kombineras med informations- och kommunikationsinsatser för att uppnå beteendeförändringar hos avfallslämnarna. Vi bedömer att tydlig informat-

ion är nödvändig även i de delar som inte direkt riktar sig till avfalls-lämnarna, eftersom det syftar till att påverka miljöarbetet i samhället på ett positivt sätt. Det är också viktigt att informationen är utformad på olika sätt och sprids via olika kanaler för att nå alla medborgare oavsett kön, ålder etc. Hyresgästföreningen bedömer att det kommer att bli enklare för de boende att sortera rätt om insamling i materialströmmar införs. Återigen är det mycket viktigt med tydligt utformad information.

Förslag till uppföljning

Hyresgästföreningen tillstyrker Naturvårdsverkets förslag att etappmålet i huvudsak följs upp baserat på data som samlas in och rapporteras till Eurostat vartannat år enligt avfallsstatistikförordningen. För uppföljning av återanvändning av produkter och förberedelse för återanvändning av avfall behöver nya indikatorer och data tas fram.

Samhällsekonomiska konsekvenser

Den totala samhällsekonomiska kostnaden för att nå etappmålet för återanvändning och materialåtervinning utgörs av åtgärds-kostnader samt transaktionskostnader som förknippas med styrmedlen, och de kostnader för miljöskador som har undvikits. Utöver dessa kostnader uppstår även ytterligare kostnader som utredningen inte har beräknat, exempelvis för utrymme för sorteringskärl i hushåll och verksamheter, för avfallsrum i flerfamiljshus etc. Eftersom utredningen inte har kunnat klarlägga dessa kostnader bedömer inte Hyresgästföreningen att konsekvensbeskrivningen för samhällsekonomiska kostnader är fullständig. Om fastighetsnära insamling ska byggas ut och på sikt ersätta återvinningsstationer kommer det att leda till omkostnader för fastighetsägare. Det går inte att utifrån utredningen beräkna hur stora dessa kostnader i så fall skulle bli för fastighetsägare. Vi kan dock konstatera att om fastighetsägare får ökade kostnader för utbyggd eller ombyggd fastighetsnära insamling så kommer det med stor sannolikhet leda till att de boende får höjda boendekostnader.

Etappmål för minskad mängd matavfall

Hyresgästföreningen tillstyrker förslaget etappmål för minskad mängd matavfall. Matavfall omfattar både matsvinnet, dvs. det som hade kunnat ätas om det hanterats annorlunda, och oätliga delar. Vi delar myndighetens bedömning att det är viktigt med samverkan om målet ska kunna nås. Det krävs beteendeförändringar hos hushållen så väl som nya kreativa affärsmodeller och andra åtgärder från företagen, butiker och grossister.

Hyresgästföreningen avstår från att yttra sig över Naturvårdsverkets förslag till styrmedel och uppföljning.

Etappmål för textil och textilavfall

Hyresgästföreningen tillstyrker förslaget att införa ett etappmål för textil och textilavfall. Konsumtionen av textilier har ökat markant det senaste decenniet och endast en liten andel går till materialåtervinning. Hyresgästföreningen bedömer att det skulle vara bra om materialåtervinningen underlättades för konsumenterna. Det är dock viktigt att insamlingsystemet utformas så att det är lätt att göra rätt för konsumenten.

Förslag till åtgärder

Hyresgästföreningen delar Naturvårdsverkets bedömning att en kombination av åtgärderna *lättillgängliga insamlingsystem* och *utbildning och information för att ändra konsumentbeteende* behövs.

Förslag till styrmedel

Hyresgästföreningen bedömer att det är ett bra förslag med ett styrmedelspaket bestående av ett producentansvar och information för ändrat konsumentbeteende, under förutsättning att förslaget till hur producentansvaret ska utformas är väl genomarbetat.

Etappmål för efterbehandling av förorenade områden

Hyresgästföreningen vill understryka betydelsen av att förorenad mark inte bebyggs innan den är efterbehandlad och tillstyrker Naturvårdsverkets förslag till etappmål och övergripande mål för efterbehandling av förorenade områden. Vi anser att det är mycket viktigt att arbetet med efterbehandling av förorenade områden snabbas upp för att minska riskerna för både människors hälsa och för miljön. Hyresgästföreningen tillstyrker Naturvårdsverkets förslag till etappmål för efterbehandling av förorenade områden.

Etappmålet för efterbehandling av förorenade områden innebär att:

- Minst 25 procent av områdena med mycket stor risk för människors hälsa eller miljön är åtgärdade år 2025.
- Minst 15 procent av områdena med stor risk för människors hälsa eller miljön är åtgärdade år 2025.
- Användningen av annan teknik än schaktning följt av deponering, utan föregående behandling av massorna, har ökat år 2020.

Övergripande mål:

År 2025 ska alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön vara åtgärdade.

Förutsättningar för att nå etappmålet

Enligt Naturvårdsverket finns idag omkring 80 000 potentiellt förorenade områden i Sverige varav ca 1 220 bedöms vara allvarligt förorenade och medföra potentiellt mycket stora risker, så kallade riksklass 1-områden. Ytterligare ca 13 800 områden uppskattas finnas i riskklass 2, dvs. med stor risk.

Hyresgästföreningen anser att det är mycket viktigt att förutsättningarna för att nå etappmålet stärks. Vi delar Naturvårdsverkets uppfattning att en samlad, tydlig och kvalitetssäkrad digital information om förorenade områden finns allmänt tillgänglig och att förorenade områden undersöks och utreds i sådan omfattning att takten i åtgärdsarbetet kan hållas.

Förslag till åtgärder

Hyresgästföreningen tillstyrker Naturvårdsverkets förslag till åtgärder inom fyra insatsområden för att nå etappmålet:

- Tillsynsdriven och frivillig efterbehandling
- Statligt anslag för efterbehandling
- Teknikutveckling och tillämpning av befintlig alternativ teknik
- Information som underlag för prioritering och planering

Förslag till styrmedel

Hyresgästföreningen ställer sig bakom Naturvårdsverkets förslag om att nya styrmedel i form av finansieringsmekanismer utreds vidare. Finansieringsmekanismerna är bl.a. avsedda att stötta miljölagstiftningens målsättning om att "förorenaren betalar" och underlätta sådana lösningar ur både statens och verksamhetsutövarens perspektiv.

Hyresgästföreningen ställer sig också positiv till det nya styrmedlet *statligt bidrag för teknikutvecklingsprojekt*, avsett för att verka för att minska deponering av förorenade massor samt att effektivisera efterbehandlingsprocessen.

Etappmål för exponering av kadmium via livsmedel

Hyresgästföreningen avstår från att yttra sig.

/Barbro Engman/

/Karin Lindeberg/